

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu : **Mesto R.**, Š.č. X., proti žalovanému : **Igor L. – I. R.**, zastúpený JUDr. A. M., advokátom Advokátskej kancelárie so sídlom v R., **o splnenie povinnosti zaplatiť 99 840,-- Sk s príslušenstvom**, ktorá vec sa viedla na Okresnom súde Rožňava pod sp.zn. 10 C 68/2005, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 29. novembra 2007 sp.zn. 2 Co 302/2006, takto

r o z h o d o l :

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 29. novembra 2007 sp.zn. 2 Co 302/2006 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Rožňava (súd prvého stupňa) rozsudkom zo 17. mája 2006 č.k. 10 C 68/2005-91 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi 99 840,-- Sk spolu s 8 %-ným úrokom z omeškania od 22. februára 2005 do zaplatenia a náhradu trov konania v sume 22 194,-- Sk, všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku.

Krajský súd v Košiciach (odvolací súd), na odvolanie žalovaného, rozsudkom z 29. novembra 2007 sp.zn. 2 Co 302/2006 potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa a účastníkom nepriznal náhradu trov konania. Vo veci samej tak rozhodol podľa § 219 Občianskeho súdneho poriadku, zákona č. 99/1963 Zb. v znení neskorších predpisov (O.s.p.) majúc za to, že súd prvého stupňa na zistený skutkový stav správne aplikoval ustanovenia § 451 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka, zákona č. 40/1964 Zb. v znení neskorších predpisov (OZ) o bezdôvodnom obohatení. Neprihliadol na námietku premlčania časti práva žalobcu vznesenú žalovaným (jeho zástupcom) na odvolacom pojednávaní. Odôvodnil to tým, že „ide o skutočnosť, ktorá nebola uplatnená pred súdom prvého stupňa a pri odvolacom konaní môže

byť odvolacím dôvodom len vtedy, ak boli splnené podmienky ust. § 205a ods. 1 O.s.p., v danom prípade však žalovaný žiadnym spôsobom nepreukázal, že by niektorá z podmienok uvedených v citovanom zákonom ustanovení bola splnená. Ide o skutočnosť, ktorú účastník mohol označiť do rozhodnutia súdu prvého stupňa“.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal generálny prokurátor Slovenskej republiky (dovolateľ) mimoriadne dovolanie. Uviedol, že tak robí na podnet žalovaného, pretože napadnutým rozhodnutím bol porušený zákon, pričom ochranu práv a zákonom chránených záujmov nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami. Mimoriadne dovolanie odôvodnil tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (dovolací dôvod podľa § 243f ods. 1 písm.c/ O.s.p.). Podľa dovolateľa pre posúdenie správnosti postupu a rozhodnutia odvolacieho súdu je zásadnou otázkou, či uplatnenie námietky premlčania možno považovať za uplatnenie novej skutočnosti s režimom a dôsledkami podľa § 120 ods. 4 a § 205a O.s.p. Uviedol, že „pre záver, či skutočnosti, ktoré boli uplatnené v odvolaní sú nové v zmysle § 205a ods. 1 O.s.p., je rozhodujúce posúdenie, či boli účastníkmi konania uvedené v konaní pred súdom prvého stupňa alebo či v priebehu tohto konania inak vyšli najavo. Ak príslušné skutočnosti boli účastníkmi uvedené, alebo inak vyšli najavo v konaní pred súdom prvého stupňa, tak boli z hľadiska § 205a ods. 1 O.s.p. uplatnené pred súdom prvého stupňa. Uplatnením skutočností v zmysle § 120 ods. 4 O.s.p. a § 205a O.s.p. sa rozumejú predovšetkým tvrdenia účastníkov o skutkových okolnostiach významných pre rozhodnutie vo veci, z hľadiska skutkovej podstaty právnej normy, ktorá má byť vo veci aplikovaná, t.j. tvrdenia o tých skutočnostiach, ktorými účastník realizuje svoju povinnosť tvrdenia. Námietku premlčania vo vyššie uvedenom zmysle za takúto skutočnosť nemožno považovať. Aj napriek tomu, že sa žalovaný námietkou premlčania dovolával právnej skutočnosti, totiž uplynutia premlčacej doby, neuplatňoval námietkou premlčania skutočnosti, ktoré by bol povinný uviesť v rámci svojej povinnosti tvrdenia, ale uplatňoval iba svoje právo dovolať sa premlčania. Právo žalovaného vzniesť námietku premlčania nie je obmedzené iba na určité štádium súdneho konania a možno ju uplatniť kedykoľvek v priebehu konania až do právoplatnosti rozhodnutia vo veci, t.j. aj v rámci odvolacieho konania. V obdobnej veci zaujal také právne stanovisko aj Najvyšší súd Českej republiky v rozsudku zo 14. januára 2004 sp.zn. 32 Odo 653/2003. Súd sa má zaoberať v odvolacom konaní vznesenou námietkou premlčania vtedy, ak nie je spojená s neprípustným uplatňovaním nových skutočností a dôkazov (§ 205a O.s.p.), teda, ak to umožňujú skutkové zistenia a dôkazy uplatnené pred súdom prvého stupňa, alebo v tomto štádiu konania vyšli

najavo. V posudzovanej veci o taký prípad ide. Odvolací súd zo zisteného skutkového stavu súdom prvého stupňa mal dostatočné podklady pre posúdenie, či došlo k premlčaniu práva na vydanie bezdôvodného obohatenia, teda, kedy sa žalobca dozvedel, že došlo k bezdôvodnému obohateniu a kto sa na jeho úkor obohatil (ako údaje rozhodujúce pre začiatok dvojročnej subjektívnej premlčacej lehoty). Nič mu teda nebránilo v tom, aby na základe týchto dôkazov (podkladov) po vznesenej námietke premlčania vo veci meritórne rozhodol. Ak tak neurobil, vec po právnej stránke nesprávne posúdil (§ 243f, ods. 1 písm.c/ O.s.p.) a to v súvislosti s aplikáciou ust. § 205a ods. 1 O.s.p.“.

Žalobca navrhol rozsudky súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu „potvrdiť“ a mimoriadne dovolanie zamietnuť.

Žalovaný sa k mimoriadnemu dovolaniu nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), postupujúc podľa predpisov účinných od 15. októbra 2008 (prechodné ustanovenie § 372p ods. 1 O.s.p. k úpravám účinným od 15. októbra 2008 na základe zákona č. 384/2008 Z.z.), po zistení, že mimoriadne dovolanie bolo podané včas osobou oprávnenou na tento opravný prostriedok (§ 243g O.s.p.), preskúmal vec bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.) a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je dôvodné.

V zmysle § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e, ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 242 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.). Dovolacie dôvody pritom neposudzuje len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť podľa § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p. skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou

z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd predovšetkým otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm.a/ až g/ O.s.p. (t.j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom či súdom nesprávne obsadeným). V dovolacom konaní ale nevyšla najavo žiadna z týchto väd.

Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadnuť aj vtedy, ak ju dovolateľ nenamieta, je procesná vada, ktorá, na rozdiel od väd taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p., nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej základom je porušenie iných procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní. Iné vady, mimo väd uvedených v § 237 O.s.p., sú spôsobilým dovolacím dôvodom len za predpokladu, že mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Medzi také vady patrí skutočnosť, že rozhodnutie odvolacieho súdu vychádza z neúplného alebo nesprávne zisteného skutkového stavu veci z dôvodu, že súd pri vykonávaní dokazovania nepostupoval v súlade s príslušnými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku, že odvolací súd pri svojom rozhodovaní vychádzal z iného skutkového základu než súd prvého stupňa bez toho, že by postupoval podľa § 213 ods. 2 O.s.p. v znení do 15. októbra 2008 a pod.

V dovolacom konaní nevyšli najavo ani procesné vady konania v zmysle § 241 ods. 2 písm.b/ O.s.p.

Generálny prokurátor v mimoriadnom dovolaní vytýka napadnutému rozhodnutiu odvolacieho súdu, že spočíva v nesprávnom právnom posúdení (§ 243f ods. 1 písm.c/ O.s.p.).

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Úlohou dovolacieho súdu v prípade mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora (i dovolania účastníka) odôvodneného nesprávnym právnym posúdením veci, je posúdiť, či odvolací súd na zistený skutkový stav použil správny právny predpis a či ho aj správne interpretoval.

Dovolací súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že generálny dovolateľ dôvodne vytýka rozhodnutiu odvolacieho súdu, že spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Odvolací súd totiž nesprávne vyložil ustanovenie § 205a ods. 1 O.s.p. keď dospel k záveru, že v námietke premlčania uplatnenej žalovaným až v odvolacom konaní „ide o skutočnosť, ktorá nebola uplatnená pred súdom prvého stupňa a pri odvolacom konaní môže byť odvolacím dôvodom len vtedy, ak boli splnené podmienky ust. § 205a ods. 1 O.s.p., v danom prípade však žalovaný žiadnym spôsobom nepreukázal, že by niektorá z podmienok uvedených v citovanom zákonom ustanovení bola splnená. Ide o skutočnosť, ktorú účastník mohol označiť do rozhodnutia súdu prvého stupňa“.

V ustanovení § 205a O.s.p., v znení účinnom od 1. januára 2002 na základe novely vykonanej zákonom č. 501/2001 Z.z., je vyjadrený princíp neúplnej apelácie. Odvolací súd naďalej zostáva súdom apelačným (t.j. súdom, ktorý nie je viazaný skutkovými zisteniami a skutkovými závermi súdu prvého stupňa a ktorý môže vykonať dokazovanie k zisteniu skutkového stavu), nesmie však pritom zásadne – na rozdiel od systému úplnej apelácie – prihliadať ku skutočnostiam a dôkazom, ktoré neboli uplatnené pred súdom prvého stupňa. S prihliadnutím k novým skutočnostiam a dôkazom je možné rozhodnutia vo veci samej preskúmať iba v prípadoch uvedených v § 205a ods. 1 O.s.p. Okrem nedostatkov týkajúcich sa podmienok konania, možno nové skutočnosti a dôkazy použiť k spochybneniu vierohodnosti dôkazných prostriedkov, na ktorých spočíva rozhodnutie súdu prvého stupňa. V § 120 ods. 4 O.s.p. sa ukladá súdu, aby pred vyhlásením rozhodnutia poučil účastníkov o dôsledkoch uplatnenia systému neúplnej apelácie v odvolacom konaní; ak súd túto povinnosť nespĺní, nie je opodstatnené, aby bol účastník z uplatnenia nových skutočností a dôkazov vylúčený. Poslednú výnimku z neúplnej apelácie predstavujú skutočnosti a dôkazy, ktoré účastník nemohol bez svojej viny označiť alebo predložiť do vyhlásenia rozhodnutia súdu prvého stupňa. Aj keď ide o dôvody obnovy konania, ide o také skutočnosti a dôkazy, ktorých novosť možno zistiť bez prieskumu; je preto možné pripustiť, aby k nim bolo v odvolacom konaní prihliadnuté (porovnaj dôvodovú správu k predmetnej novele O.s.p.).

Skutočnosťami a dôkazmi v zmysle ustanovení § 120 ods. 4 a § 205a O.s.p. sú také skutočnosti a dôkazy, ktoré sa týkajú skutkových tvrdení alebo použiť sa majúceho práva, ktoré sú významné pre rozhodnutie veci, teda také skutočnosti a dôkazy, ktorými účastník realizuje svoju povinnosť podľa § 101 ods. 1 O.s.p. (prispiet' k tomu, aby sa dosiahol účel konania najmä tým, že pravdivo a úplne opíše všetky potrebné skutočnosti a označí dôkazné

prostriedky). Podstatou tejto povinnosti je tvrdenie skutočností rozhodujúcich z hľadiska veci samej. Žalovaný má povinnosť tvrdiť skutočnosti, ktoré vo svojej podstate znamenajú, že právo (nárok) nevzniklo, zaniklo, zmenilo sa, prípadne je tu iná prekážka pre jeho súdne uplatnenie (napr. preklúzia, ktorá spôsobuje nežalovateľnosť).

Skutočnosťou alebo dôkazom v zmysle § 120 ods. 4 O.s.p. a § 205a O.s.p. ale nie je námietka premlčania práva uplatnená žalovaným.

Premlčanie sa definuje ako uplynutie času stanoveného v zákone na vykonanie práva, ktorý uplynul bez toho, že by právo bolo bývalo vykonané, v dôsledku čoho povinný subjekt môže čeliť súdnemu uplatneniu práva námietkou premlčania. Hlavným, ba rozhodujúcim následkom premlčania je vznik práva na námietku premlčania pre povinný subjekt, ktorý ju môže ale nemusí uplatniť.

Námietka premlčania práva je námietkou právnou a neuplatňuje sa ňou taká skutočnosť, ktorú je účastník povinný tvrdiť v zmysle § 101 ods. 1 O.s.p. najneskôr do vyhlásenia uznesenia súdu prvého stupňa, ktorým sa končí dokazovanie a vo veciach, v ktorých sa nenariaďuje pojednávanie, najneskôr do vyhlásenia rozhodnutia vo veci samej. Zo žiadneho ustanovenia práva hmotného alebo procesného nevyplýva, že by žalovaný musel uplatniť námietku premlčania v určitom štádiu konania; z povahy námietky premlčania vymedzenej hmotným právom (§ 100 ods. 1 Občianskeho zákonníka) vyplýva, že ju môže povinný subjekt uplatniť v ktoromkoľvek štádiu konania až do právoplatného skončenia veci (podobne napr. Peter Vojčík a kolektív: Občiansky zákonník, stručný komentár, Bratislava, IURA EDITION, s.r.o., 2008, str. 201).

Námietky premlčania sa teda netýka koncentračná zásada konania vyjadrená v ustanoveniach § 120 ods. 4 a § 205a O.s.p.; s výnimkou, ak by uplatnenie námietky premlčania bolo spojené s neprípustným uplatňovaním nových skutočností a dôkazov.

Z toho vyplýva, že rozhodnutie krajského súdu spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Generálny prokurátor Slovenskej republiky preto dôvodne podal mimoriadne dovolanie podľa § 243e O.s.p. v spojení s § 243f ods. 1 písm.c/ O.s.p., keďže to vyžadovala ochrana práv a zákonom chránených záujmov účastníka konania a túto ochranu nebolo možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto rozhodnutie krajského súdu v zmysle § 243b ods. 2 a § 243b ods. 4 O.s.p. v znení zákona č. 384/2008 Z.z. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p. zrušil a vec v rozsahu zrušenia mu vrátil na ďalšie konanie s tým, že právny názor vyslovený v tomto rozhodnutí je preň záväzný.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného ako i dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 19. mája 2009

JUDr. Ladislav Górasz, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová